

Dit jaar, waarin de Predikant Bekker overleedt, was zeer aanmerkelyk door het misgewas van allerhande eetwaaren, zulks die door ganfch Europa tot eenen bynaar onbetaalbaaren prys opklommen, en onder andere gewesten geheel Nederland door eenen zeer ongemeenen hongersnoodgedrukt wierdt. Tot vermindering van zoo tref-

fende quaale, waaren by de Overheden verfcheydene heylzaame raadsbefluyten genomen. Dus hebben de Algemeene Staaten (2) nietalleen allen uytvoer buyten 't land van tarwe, gerft, rogge, boekweyt, haver, spelt, erweeten, boonen, hop (3) en ryft, maar ook het opvullen van 's Lands voorraadshuizen, in de Landen van Overmaas,

(2) Refol. der Staat. Gener. 16 Oct. 1698. fol. 348.
(3) Refol. der Staat. Gener. 23 Oct. 1698. fol. 568.

LII 2

de

1698.

(1) Refol. der Staat. Gener. 6 Nov. 1698. fol. 609.
(2) Refol. der Staaten van Holl. 17 Oct. 1698. fol. 551. en 2 Dec. 1698. fol. 673.
(3) Refol. der Staat. Gener. 2 Dec. 1698.

(4) Refol. der Staaten Gener. 1 Dec. 1698. fol. 669.
(5) Refol. der Staaten Gener. 17 Oct. 1698. fol. 551.

(6) Refol. der stad Amft. 5 Nov. 1698.

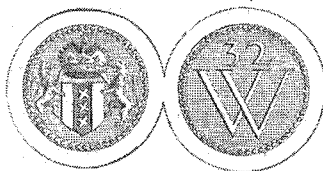
de Meyery van 's Hertogenbofch, het land van Kuyk, de Baronny van Breda, het Markgraaffchap van Bergenopzoom, en voorts in alle (1) de landen in 't gemeen bezeeten, uyt aanmerkinge deezer ongemeene dierte verbodden. Het flooken van allerhande moutwyn (2), mids dat eene groote menigre kooru verflindr, wierdt even als het ftyfzelmaaken (3) opgefchort, en moesten de helmen der rouwe ketels onder de bewaaring van de Burgemeesters of Wethouders der fteden gefield worden. En dewyl door de onverwachte ftygering der graanen, veelvuldige rechtsgedingen, en fchaadelyke bankbrekkingen uyt krachte der voorheen geflootene voorkoopden alom voorvielen, gaven zy op den voorflag der gemagtigden van Holland ook een plakaat in 't licht, waarby de betaaling der voorheen waarlyk gedaane voorkoopden (4) wierdt geregeld, en voorts ieder gelaft geen graan, dan 't gene hy weezenlyk bezar, het zy voor zich of zynen meester (5) te verkoopen. De Magiftraat van Amftterdam in 't byzonder liet door de hophuyden der burgerye ieder in zyne wyk het in voorraad zynde graan opfchryven, verboodt her zelve aan iemand, dan die het in zyne nering of eygen gebruyk noodig had, te (6) verkoopen, of met eenige fcheepen met graan gelaaden, zonder de verleende verlofbrieven der Burgemeesteren, tuffchen

de (7) wachthuyzen op der ftede boomen gefield, op verbeurte van de fchuyt en 't kooru, te komen. Niet tegenftaande deeze goede voorzorg zoo was het graan immiddels nog al hooger in prys gefteygerd, tot zoo zwaardrukkenden laft der behoefte inwooners, dat de Regeederders hier volkrykeftad hadden laaten afkondigen, hoe ieder, zulks begeerende, met den veertienden van Slagtmaand des voorleeden jaars, het roggebrood tot eenen en eenen halven ftuyver onder de zetting konde bekomen, mids die zich (8) tot dat eynde, by eenen der Wykmeesteren van zyne wyk vervoegende, van den zelve zoo veele loodjens afvorderde, als hy brooden, in eene week, naar gelang van zyn gezin, van nooden had, om voor ieder hier loodjens ten voorfchreeve pryze een roggebrood van zes ponden by den bakker zyner wyke te bekomen, welke die broodloodjens weder weeklyks des zaturdags morgens van acht tot een ure op het raadhuys in de kamer van de Gemagtigden der kleyne zaaken by Lambert Lepeltak, als daartoe zynde (9) gemagtigd, tegen gereed geld konden verwiffelen. Ter gedaachtenis van deeze recht vaderlyke zorg worden deeze toenmaals omgedeelde broodloodjens in de penningkaffen der liefhebberen, als louterre noodftukken bewaard, en door my daarom ook alhier ingelaft.

(7) Refol. der stad Amft. 7 Nov. 1698.

(8) Bekendmaking in dato 8 Nov. 1698.

(9) Europ. Merk. II. ftuk, 1698. pag. 299.

Deeze broodloodjens het zy rond, het zy vierkant, voeren op de eene zyde tuffchen twee leeuwen het gekroonde wapenfchild van Amftterdam, en op de andere zyde het getal van de wyk, alwaar zy zyn uytgedeelde als, by voorbeeld, het voorgaande in de :

Maar gelyk de voedzaamste spyzen, in een ongezonder lighaam, ver van het te versterken, in tegendeel aan de quaade sappen zelf tot een voedzel verstreken, zo gaf deeze weergalooze voorzorg der regeeringe aan de gierigaards, dronkaards, en diergelyke personen insgelyks eenen voet om zoo heylzaam hulpmiddel tot voedzel van hunne afgodische hartstogten te doen verstrekken. Want behalven dat verschedene welgegoede burgers zich niet schaamden van ook eenige deezer loodjens door anderen te laten haalen, zoo waaren 'er anderen die, in de plaats van met ieder loodje slechts een roggebrood te bekomen, voor verschedene loodjens een enkel wittebrood, of in de komenyen anderen noodzaaklyken nooddruft, ja, 't gene nog arger was, in de kroegen en drinkwinkels, wyn, bier brandewyn of anderen sterken drank kogen, wier waarden de aldus bekomene loodjens tegen brood by de bakkers verruylden. Tot stuytinge van zoo ongeregeld wangebruyk gaf dan de Magistraat eene nadere bekendmaaking den tienden van Wintermaand in 't licht. Waarby hy den bakkeren

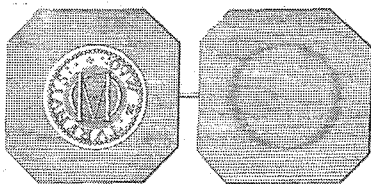
HISTORIPENNINGEN : III Boek. 219

keren het geeven van wittebrood, of het ontfangen van meer dan een loodje voor een roggebrood van zes ponden verbood, op verbeurte, voor de eerste maal, van binnen zes maanden niet te moogen bakken, en het betaalen van honderd gulden voor ieder quaaik ontfange loodje, en voor de tweedemaal voor altyd van hunne neering (1) vervallen te weezen. Op gelyke boete wierdt niet alleen het ontfangen der gemelde broodloodjens aan de komenykraamers ontzegd, het verpanden en het naamaaken der zelve zeer scherplyk verbooden, maar, tot weering van alle snood bedrog, ieder gelast geene loodjens dan in eynen perzoon, by den Wykmeeftter zyner

wyk te haalen. Aldus is de onvermoogende gemeente op zoo vermoogende wys bygesprongen en uyt haaren druk gered; dan weynig zoude het gebaat hebben de maag door 't verzorgen van spys te verwarmen, terwyl het overige van 't lighaam, by 't verflappen der beurte, van koude als verstyde, waarom de Magistraat ook in dit opzigt zyne milddadige hand opende, en onder de onvermoogende inwooners dusdanige noodtekens, naar gelang van elks huysgezin, liet uytdeelen, waarop het uyt der stads zoo Oude als Nicuwezydsche turfhuysen den noodigen brand voor den winter konde bekomen.

1698.

(1) Europ.
Mercur.
II. stuk,
1698. pag.
325.

De uytgedeelde turfmerken waaren van koper, en bestempeld op de eene zyde in 't midden met een O. A. en H. betekende *Oudezydsch Arm Huys*. Waarrondom nog tot byschrift slaat:

OUWE ZYDSCH TURFHUYS.